

22. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) : пер. с англ. – М. : Изд-во "Прогресс", 1982. – 455 с.

23. Щербань В.М., Козубенко Л.Д. Товарна інноваційна політика : навч. посібник. – К. : Вид-во "Кондор", 2006. – 400 с.

24. Яковец Ю.В. Ускорение научно-технического прогресса: теория и экономический механизм. – М. : Изд-во "Экономика", 1988. – 342 с.

УДК 336.22

Доц. І.Г. Благун, канд. екон. наук –  
Львівський ДУ внутрішніх справ

## ГЕНЕЗИС ТЕОРІЙ ПОДАТКОВИХ ФІНАНСІВ У ПАРАДИГМІ ФІСКАЛЬНО-БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Висвітлено організаційно-методичні засади функціонування та соціально-економічна природа носіїв фіскальної суті. Проаналізовано погляди різних наукових шкіл на сутність податкових категорій у контексті розвитку фінансово-економічних відносин.

*Assoc. prof. I.G. Blagun – Lviv state university of internal affairs*

### Theories genesis of tax finances in paradigm of fiscal-budgetary country safety

Organizationally methodical principles of functioning and socio-economic nature of transmitters of fiscal essence light up. The looks of different scientific schools are analysed to essence of tax categories in the context of development of finansovo-ekonomichnikh relations.

**Вступ.** Податки виникли в зв'язку з утворенням держави і потребою здійснення державою її функцій. Послуги держави не можуть мати ринковий характер, не можуть продаватись та купуватись за визначеною ціною і повинні забезпечуватись на інших умовах. Фінансовим джерелом забезпечення матеріальної основи функціонування держави і є податкова система.

Потреба пошуку адекватних ринковим умовам засад організації фіскально-економічних відносин, оптимізації рівня податкового навантаження на економіку, підвищення дієвості податкового механізму як фінансового важеля зумовили актуальність нашого дослідження.

**Постановка проблеми та аналіз досліджень і публікацій з цієї проблематики.** Побудова раціональної системи оподаткування ґрунтується на оптимальному поєднанні критеріїв фіскальної достатності, економічної ефективності та соціальної справедливості фіскально-економічної політики. На різних етапах світового цивілізаційного розвитку виробилися свої особливі підходи щодо організації податкових відносин, використання адекватних відповідним економічним умовам методів одержання національного продукту. З огляду на це, розглядати систему оподаткування варто не відірвано від інших елементів фінансової системи, а як її невід'ємний елемент.

Дослідження провідних вітчизняних фахівців у галузі державних фінансів – В. Федосова, В. Андрущенко, А. Крисоватого, С. Юрія, О. Кириленко, А. Соколовської, І. Луніної, О. Василика та низки інших – значно розширили податкову проблематику, перевівши її з суто економічного формату в

площину політичну, соціальну, організаційно-правову. Науково-аналітичне опрацювання окреслених векторів фіску потребує глибокого емпіричного вивчення всієї множини фіскально-економічних відносин, практичних наслідків їх застосування на різних етапах суспільного розвитку, пошуку прагматичної комбінації елементів податкового механізму з притаманною йому системою фіскального перерозподілу.

**Мета дослідження.** Метою наукового дослідження є комплексний підхід щодо вивчення різних теорій оподаткування, систематизації поглядів різних наукових течій на окреслену проблему в контексті їх використання у законотворчій діяльності та подальших наукових дослідженнях соціально-економічної природи податків.

**Результати.** Фінансові системи в країнах з розвиненою економікою спираються на детально розроблену теорію податків. Серед її творців – найвидатніші світила економічної науки: від Адама Сміта, Давида Рікардо до Джона Кейнса, Поля Самуельсона. Проблеми оподаткування турбують всіх, незалежно від їх соціального статусу та позиції в суспільстві. Серед багатьох наукових напрямків найбільший вплив мають школи, які досліджують проблеми оподаткування насамперед з практичного погляду.

Засновником західної фінансової науки, зокрема податкової теорії, є англійський економіст А. Сміт.

Він запропонував чотири податкових принципи, що відображають умови, потрібні промисловій буржуазії як платнику податків:

- податок має бути точно визначений, а не довільний;
- терміни сплати, спосіб платежу та сума відрахувань повинні бути чіткими та зрозумілими для платника;
- потрібно, щоб кожний податок стягували в той час або таким способом, який більше влаштовує платника;
- перед фінансовим законодавством країни всі повинні бути рівні [1, с. 588-589].

У своїх роботах А. Сміт наголошував, що витрати на збір податку треба звести до мінімуму. Він також розробив основні принципи такої податкової політики, яка стимулювала би нагромадження капіталу, заперечив потребу оподаткування капіталу, критикував непрямі податки як чинник збільшення витрат виробництва та зменшення прибутку.

Іншим представником англійської класичної політекономії, який завершив теорію податків, розроблену А. Смітом, був Давид Рікардо. Він дає таке означення: "Податки складають ту частину продукту і праці держави, яка надходить в розпорядження уряду, вони завжди сплачуються в кінцевому рахунку з капіталу або з доходу країни." [2, с. 100]. У тому разі, якщо урядове споживання покривається зростанням виробництва або зменшенням споживання, податки, вважає Д. Рікардо, сплачують з доходу. Але якщо виробництво не збільшується або споживання не зменшується, то тягар податків обов'язково падає на капітал. Отже, податки впливатимуть на фонд, призначений для капітальних вкладень, тобто зростання податків призведе до скорочення виробництва, "ресурси народу й держави будуть падати із зростаючою швидкістю й результатом стануть злидні та розорення" [2, с. 82]. Так

Д. Рікардо доводив необхідність відміни або істотного скорочення податку на капітал. Він категорично виступав проти непрямих податків, бо вони скорочують споживання, збільшують витрати виробництва, заробітну плату, призводячи до зменшення прибутку.

Д. Рікардо чіткіше, ніж А. Сміт, визначив завдання державної податкової політики, яка, з його погляду, має заохочувати нагромадження та розширення виробництва. Д. Рікардо вважав, що не існує таких податків, які не мали б тенденції зменшувати нагромадження, тобто всі податки – неминуче зло.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. розвивається новий напрям західної економічної думки – маржиналізм. Серед його представників – такі визначні економісти як Л. Вальрас, Дж. Б. Кларк, К. Вікселль та ін. Основна концепція цієї школи полягає в тому, що вартість визначається суб'єктивно-психологічними умовами, попитом і пропозицією.

Маржиналістські методологічні й теоретичні принципи поступово із загальної економічної теорії переходять у фінансову науку. Одним із перших для дослідження питань оподаткування їх застосував данський економіст А. Дж. Коен Стюарт у 1889 р. Маржиналістський постулат, згідно з яким гранична корисність доходу певної особи знижується в міру його зростання, наштовхує економістів, які досліджують фінанси, на думку, що з принципу скорочення корисності доходу можна вивести принцип прогресивності в оподаткуванні. Водночас принцип прогресивності оподаткування суперечив інтересам капіталу і спричинював критику багатьох економістів. Зокрема, обов'язковість застосування принципу прогресивності піддав сумніву Коен Стюарт. Він стверджував, що загальний закон зниження значення величини приросту доходу, за допомогою якого можна обґрунтувати прогресію, нічого не свідчить про рівень цього зниження. Передбачивши, що корисність доходу знижується так само швидко, як збільшується дохід, він доводить, що шляхом пропорційного оподаткування досягається рівний податковий тягар. Стосовно ж особистих доходів, Коен Стюарт вважає за потрібне розрахувати калькуляцію податкових ставок [3, с. 12-13].

Відомий шведський економіст К. Вікселль, представник шведської школи, свою податкову концепцію будує на принципах теорії добробуту. У праці "Новий принцип справедливого оподаткування" К. Вікселль розглядав податки не ізольовано, самі по собі, а як засіб фінансування державних видатків. К. Вікселль пов'язував податкові принципи насамперед з процесом парламентського затвердження податків, чого не зробив до нього жоден дослідник. Згідно зі вченням К. Вікселля, розподіл податкового тягаря має політичний характер, законодавчі органи повинні максимально враховувати інтереси платників податків, і, передусім, інтереси меншості. На його думку, "машина схвалення податкових рішень" перебуває в руках власників, тому всі податкові питання звичайно вирішують проти волі великих груп населення. Саме ця обставина призводить до перекладання основного тягаря податків на широкі верстви населення. Ці висновки актуальні і сьогодні. К. Вікселль запропонував реформувати парламентську систему з метою забезпечити рівність всіх перед законами, економічний добробут і мирне співробітництво.

К. Вікселль звернув увагу на проблему справедливого розподілу загальної суми податків, потрібної для фінансування державних видатків. Але, на його думку, будь-які висновки щодо цієї проблеми будуть хибними без врахування системи непрямих податків (у Швеції того часу вони становили 4/5 усіх податкових надходжень). Вікселль рішуче виступав проти "податків на видатки", які скорочують споживання, стверджував, що більші податки мають сплачувати ті, у кого "найбільші можливості платити", тобто хто одержує вигоди, той і повинен за них платити. У концепції Вікселля маржиналістський підхід поєднується з теорією добробуту. Податки, на його думку, не повинні порушувати добробут соціальних груп. Низка державних програм може підвищити добробут тільки вузькому колу осіб, тому вони, як споживачі державних товарів, і повинні сплачувати податки. Соціальні верстви населення, добробут яких не підвищиться за рахунок державних послуг, повинні бути звільнені від податків [3, с. 14].

У Швеції ідеї К. Вікселля розвинув його учень Е. Ліндаль, що зосередив свій аналіз на вартісних аспектах державних послуг. Так само, як і К. Вікселль, він вважав досягнення справедливості основною проблемою оподаткування. Податки розглядає Е. Ліндаль як своєрідну плату за державні суспільні послуги, при цьому вона становить мінімум, що дорівнює граничній корисності кожної такої послуги. На цій підставі було запропоновано оптимальний критерій бюджетної політики, який визначається для кожного теоретичного суспільного товару й полягає у "підтриманні рівноваги між сумою граничних внесків його споживачів і сумою одержаних ними вигід" [3, с. 16].

В одній зі своїх праць Е. Ліндаль наводить гіпотетичне припущення, відповідно до якого в суспільстві є тільки дві категорії платників податків: група А – відносно забезпечені та група В – відносно бідні. В середині кожної групи всі особи сплачують однакову ціну за суспільні послуги. Отже, за одні й ті ж послуги складаються дві ціни для кожної групи населення, звідси основне питання теорії та практики фіскальної політики полягає в розподілі загальної вартості сукупного обсягу послуг, тобто, зрештою, у визначенні двох цін. На початку дослідження Е. Ліндаль пропонує суто економічне вирішення проблем визначення цін як проблем обміну. Попит і пропозиція суспільних товарів монополізовані, тобто на ринок виходить тільки один суб'єкт економічних відносин – держава. Тому тут немає вільної конкуренції, а рівність між двома групами покупців досягається значною мірою шляхом згоди. Ця теза досить сумнівна. Врешті-решт сам Е. Ліндаль бере під сумнів суто економічне вирішення питання і робить висновок, що проблема ціни суспільного товару є більшою мірою політичною.

В основу розробки фінансових законів Е. Ліндаль поклав теорію рівноваги. Він вважав, що після прийняття законів, тобто після затвердження бюджету парламентом, кожний член суспільства сплачуватиме певну суму податку, "відповідну до його оцінки суспільних послуг". Тому фактично існуюча шкала оподаткування є результатом дії тих самих економічних принципів, які визначають різні ціни на однакові товари. Аналізуючи політичні умови прийняття рішень у галузі державних фінансів, Ліндаль доходить вис-

новку, що оскільки політичні партії не мають рівної політичної сили, то сильніші з них мають можливість захистити свої бюджетні інтереси. Тому рівновага залежить від політичного співвідношення сил партій у парламенті. Він вводить термін "політичні витрати", які, на його думку, врешті-решт будуть змушені оплатити тільки слабкі партії. Ліндаль робить висновок, що найсильніша партія може встановити фінансову рівновагу на свою користь. Як наслідок, правляча партія може забезпечити собі за рахунок бюджету значні прибутки. По суті, Е. Ліндаль визнає політичну та соціальну нерівність, включаючи нерівність у розподілі податків. Одночасно він намагався довести, що всі партії мають певні вигоди від державних видатків, тому які би політичні інтриги не виникали навколо суспільних товарів, зрештою вони необхідні всім, навіть тим, хто не сплачує податків. Західні економісти критикують можливість існування такого порядку, за якого окремі особи можуть взагалі не вносити жодних коштів для фінансування урядових послуг [4, с. 398].

Світова економічна криза 1929-1933 рр. засвідчила, що створена економічна система не здатна саморегулюватись. Неокласичну доктрину було визнано неспроможною і її замінило кейнсіанство.

З одного боку, кейнсіанство є прямим запереченням неокласицизму, а з іншого – воно увібрало в себе низку його важливих принципів. Зокрема, маржиналістські постулати набули в кейнсіанстві як свого втілення, так і подальшого розвитку. Теорія англійського економіста Дж. Кейнса формується в період поглиблення економічної кризи та погіршення умов розширеного відтворення. Всі попередні теорії виходили з того, що ринкове господарство має достатньо внутрішніх сил саморозвитку, самостійно (автоматично) регулює економічні проблеми. Дж. Кейнс одним із перших заявив, що теорія "автоматичного саморегулятора", цієї, за висловом А. Сміта, "невидимої руки", зазнала краху. виправити становище, підвищити ефективність виробництва можна тільки за допомогою державного втручання в економіку. Це "єдиний практично можливий засіб уникнути повного зруйнування існуючих економічних форм" [5, с. 455].

Одним із важливих принципів теорії Дж. Кейнса є те, що економічне зростання залежить від достатніх заощаджень тільки за умови повної зайнятості. Якщо цієї головної умови немає, то великі заощадження заважають зростанню. Звідси висновок – зайві заощадження потрібно вилучити за допомогою податків; шкала оподаткування повинна бути прогресивною. Кейнс виводить принцип прогресивності в оподаткуванні не з ідеї справедливості, а з концепції "граничних заощаджень".

Дж. Кейнс стверджував, що "основний психологічний закон, в існуванні якого ми можемо бути цілком упевнені не тільки з апіорних міркувань, а й на основі детального вивчення минулого досвіду, полягає в тому, що люди схильні, зазвичай, збільшувати своє споживання зі зростанням доходу, але не тією ж мірою, якою зростає дохід" [5, с. 157]. Він зробив висновок про потребу державного втручання, спрямованого на вилучення за допомогою податків доходів, що знаходяться в заощадженнях, та фінансування за рахунок цих коштів інвестицій, а також поточних державних видатків. Ос-

новним способом втручання держави в економіку Кейнс вважав бюджетну, зокрема податкову, політику. Податки Кейнс розглядав як "вбудовані механізми гнучкості". Він стверджував, що податкові надходження залежать не тільки від змін у податкових ставках, а і від зміни величини доходів. Це положення стосується насамперед прибуткового податку за прогресивними ставками. Тому автоматичні зміни в податкових надходженнях значніші, ніж у рівні доходів.

На думку Кейнса, високі податки відіграють позитивну роль. Зниження податків та спричинене цим зниження обсягу бюджету може посилити економічну нестійкість. Дослідження податків у їхній взаємодії із сукупними показниками насамперед потребує з'ясування оптимального рівня податків та їх впливу на збалансованість у приватному секторі. Отже, Кейнс розробив принципово нову теорію податків, спрямовану на регулювання економіки в умовах функціонування ринкового господарства. Його погляди мали істотний вплив на подальший розвиток західної фінансової науки.

До 70-х років XX ст. основу теоретичного обґрунтування податків становили кейнсіанські положення. Проте в 70-ті роки внаслідок розвитку виробничих відносин виявляються суперечності кейнсіанських методів державного втручання. У цей час уповільнилися темпи економічного зростання економіки західних країн, зросли бюджетний дефіцит, державний борг та інфляція. В умовах поглиблення кризи 1974-1975 та 1980-1982 рр. постало питання про перегляд домінуючої економічної концепції. На місце кейнсіанських методів регулювання приходить неокласична теорія і, зокрема один з її напрямів – неоконсерватизм. Кейнсіанський підхід до повного використання ресурсів і економічної рівноваги, заснований на "ефективному попиті", в досягненні якого важливе місце відведено державі, поступається місцем неокласичному, відповідно до якого ринкове господарство не повинно обмежуватися державним втручанням, оскільки вільна конкуренція сама створює найкращі можливості для забезпечення економічної рівноваги. Кейнсіанське твердження про те, що рівень безробіття залежить від попиту і є примусовим, відкидається; безробіття проголошується добровільним. Відмінності в економічних доктринах кейнсіанства та неоконсерватизму зумовили різний підхід до методів регулювання економіки. Проте навіть за цих нових умов мова йшла лише про зміну методів, а не про повне скасування державного втручання. Зміна в методах регулювання пов'язана насамперед із істотною переорієнтацією пріоритетів бюджетної та податкової, кредитної і грошової політики.

Неокласична школа виходить з пріоритету грошової політики. Сучасний неокласицизм особливу увагу приділяє монетарній політиці, оскільки інфляція загрожує формуванню нагромадження та прибутку. Монетаристська економічна політика ґрунтується на тезі, що рух національного доходу, зайнятості, цін, сальдо платіжного балансу залежать від кількості грошей в обігу.

Визначним представником сучасного монетаризму є Фрідман. Його грошову теорію в західній літературі називають "консервативною контрреволюцією". Згідно з теорією М. Фрідмана, державне втручання потрібно обмежити тільки грошовою сферою. Треба здійснювати таку грошову політику,

яка створювала би сприятливі умови для економічної активності. Проте регулювання грошової маси, запропоноване Фрідманом, не може вплинути на процес розширеного відтворення. виправити вади ринкової економіки на основі теоретичних поглядів сучасної монетаристської школи практично неможливо, враховуючи, що сфера грошового обігу є вторинною, вона віддзеркалює стан виробництва [3, с. 21].

Неокласики, серед яких такі американські економісти, як М. Уейденбаум, А. Бернс, Г. Стайн, А. Лаффер та інші, англійські К. Джозеф, Дж. Хау, А. Селдон, розробляють довгострокові програми державного втручання. Що стосується короткострокових програм, то ставлення до них негативне. Вони критикують один із запропонованих варіантів кейнсіанської політики державного втручання – політику "точного настроювання", яка залежить від кон'юктурних, короткострокових обставин. Така фінансова політика повинна змінюватися залежно від фази ділового циклу в економіці, за перших ознак початку кризи чи піднесення. Проте на практиці державні заходи завжди запізнювалися і не давали очікуваних результатів. Тому неокласики запропонували розробку довгострокової стратегії, яка дала б змогу проводити стабільну фінансову політику, вважаючи, що стала "політика, відсутність різних реакцій на кожне циклічне зрушення, мабуть, кращий спосіб не тільки пом'якшення самих коливань у довгостроковій перспективі, а й обмеження ролі держави і забезпечення вільної ринкової системи" [3, с. 21].

Фінансова політика, згідно з ідеями Дж. Кейнса та його послідовників, повинна мати антикризовий та антициклічний характер. Натомість, довгострокові програми розвитку неоконсервативних авторів розраховані на можливість, а в низці випадків – потребу і бажаність економічних криз. Як зазначає М. Фрідман, економічні спади можуть відігравати позитивну роль, тому що вони "санують" господарство, призводять до закриття низькорентабельних підприємств. Грошова й підпорядкована їй фіскальна політика повинні бути спрямовані проти інфляції, а не проти криз, як стверджували послідовники Дж. Кейнса [6, с. 10-15]. Фіскальну політику, протягом трьох десятиріч у США та Англії за рекомендаціями кейнсіанців, піддавали різкій критиці неокласики. Проте кейнсіанство та неоконсерватизм є сумісними. За своїм змістом вони захищають державно-монополістичне регулювання економіки. Ці концепції не виключають можливості синтезу, розроблення економічної стратегії, яка використовувала би елементи обох теорій.

Розбіжності в поглядах кейнсіанців та неоконсерваторів на податки впливають із відмінностей у їх загальних теоріях. Кейнсіанська податкова теорія розвивалася з умов "попиту", забезпечення інвестицій достатніми заощадженнями. Податки розглядалися як вбудовані в економічну систему "механізми гнучкості", що пом'якшують кризові процеси. Ставилось завдання забезпечити розподіл податкового тягара відповідно до доходів. Натомість, неокласики виходять із забезпечення пропозиції ресурсів і достатності заощаджень, тому з'являється потреба значного зниження загального рівня податків. Теорії неокласиків стали основою податкової політики США та Великобританії, а потім і більшості країн із розвиненою ринковою економікою. Головною метою податкових реформ у цих країнах стало зменшення податків

на платників зі "схильністю до заощадження", тобто скорочення податків, що відраховуються з прибутку. Це цілком узгоджується з вимогами неокласиків про "здорові фінанси", тобто бездефіцитний бюджет. Щодо державних видатків, то їх абсолютне та відносне зростання в 50-60-ті та в першій половині 70-х років розглядають представники неокласичної теорії як одну з причин порушення економічної стабільності та обмеження вільного підприємництва. Вони обґрунтовують потребу обмеження державного втручання, насамперед наголошуючи на зменшенні державних видатків, доводять потребу скорочення "державного тягаря", покладеного на приватну власність.

Неокласики попереджали, що, коли держава вилучає близько половини національного доходу у вигляді податків, то, контролюючи практично всю економічну діяльність, вона перешкоджає функціонуванню ринкового механізму, найбільш раціональному розміщенню ресурсів в економіці, придушує підприємницьку ініціативу.

Сучасній податковій теорії та практиці властиве не тільки протистояння кейнсіанства та неоконсерватизму, а і певне злиття цих напрямків. Зокрема, для економіки України на сучасному етапі переходу до ринкових умов господарювання, найбільш прийнятною є кейнсіанська модель розвитку. Держава повинна здійснювати заохочувальний вплив на розвиток підприємництва та інвестиційної діяльності, застосовуючи такі засоби, як податкові стимули, прискорена амортизація та ін. Проте для досягнення найкращих результатів, потрібне обґрунтоване поєднання бюджетної, податкової та монетарно-кредитної політики.

Висновки. Ще починаючи від А. Сміта, західна фінансова думка приділяє величезну увагу розробці раціональної податкової структури. На основі синтезу поглядів економістів різних напрямків на проблему оподаткування з урахуванням сучасної податкової доктрини західної фінансової науки доцільно на наш погляд, виділити такі критерії оптимального оподаткування:

1. *Здатність створювати доходи.* Мета системи оподаткування полягає в тому, щоб забезпечити доходи для здійснення урядових видатків без застосування інфляційного фінансування. Це означає, що податкова система повинна забезпечувати зростання доходів бюджету без постійних змін ставок оподаткування чи введення нових податків.

2. *Ефективність.* Податки впливають на відносні ціни, а отже на виробництво, споживання і доходи. З погляду ефективності оптимальний податок – це той, який мінімально діє на відносні ціни, практично не впливаючи на розподіл ресурсів. Завищена ставка оподаткування на певний товар викликає зниження його виробництва та споживання, що може призвести до втрати ефективності, оскільки дефіцитні ресурси використовуються не найбільш продуктивно, а зростання пригнічується. Практично, ефективність досягається за рахунок розширення бази оподаткування та введення невисоких уніфікованих ставок податків. Податкові пільги повинні бути зведені до мінімуму.

3. *Рівність.* Оподаткування має бути справедливим і однаковим для всіх економічних суб'єктів. Розрізняють вертикальну і горизонтальну рівність. Перша означає диференціацію податкового тиску відповідно до платоспроможності (яка вимірюється доходом, багатством чи споживанням), у

той час, як під останньою розуміють створення однакових умов господарювання для економічних суб'єктів.

**4. Прозорість.** Податковий кодекс має бути чітко визначеним, простим і зрозумілим для платників податків. Для залучення інвестицій особливо важливим є стабільне податкове законодавство. Після прийняття певних законів оподаткування внесення до них змін потрібно мінімізувати. Якщо на період реформи зміни заплановані, то платники повинні знати наперед, як вони можуть впливати на рішення щодо виробництва та споживання. Крім цього, проста, прозора система оподаткування є легкою для управління та контролю.

**5. Обґрунтований загальний рівень оподаткування.** Існує обмеження величини, яку може вилучати уряд у вигляді податків. Навіть за умови виконання всіх згаданих вище критеріїв, надто високе податкове навантаження підриває ефективність системи, сприяючи ухиленню від сплати податків та спотворюючи структуру відносних цін в економіці. Податковий тягар може визначатися як відношенням податкових надходжень до ВВП, яке у різних країнах є різним. Прийнятний рівень залежить від суспільного вибору та економічної ситуації в країні.

## Література

- 1. Кейнс Дж.** Общая теория занятости, процента и денег / Дж. Кейнс. – М. : Изд-во "Прогресс", 1978. – 548 с.
- 2. Корнаи Я.** Путь к свободной экономике / Я. Корнаи. – М. : Изд-во "Экономика", 1990. – 384 с.
- 3. Рикардо Д.** Начало политической экономии и налогового обложения / Д. Рикардо : пер. с англ. – Соч., Т. 1. – М. : Изд-во "Госполитиздат", 1955. – С. 50-120.
- 4. Селигмен Б.** Основные течения современной экономической мысли. – М. : Изд-во "Прогресс", 1968. – 425 с.
- 5. Смит А.** Исследование о природе и причинах богатства народов / Б. Селигмен. – М. : Соцэкгиз, 1962. – Кн. 5. – 684 с.
- 6. Суторміна В.М.** Держава – податки – бізнес: (із світового досвіду фіскального регулювання ринкової економіки) / Суторміна В.М., Федосов В.М., Андрущенко В.Л. – К. : Вид-во "Либідь", 1992. – 328 с.

УДК 338.43.01.02.075

*Проф. Є.Й. Майовець, д-р екон. наук;  
аспір. Н.В. Білецька – Львівський НУ ім. Івана Франка*

## ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ АГРАРНИМ СЕКТОРОМ УКРАЇНИ

Здійснено аналіз проблем інформаційного забезпечення державного управління аграрним сектором. Визначено суть інформації та потребу її трансформацій в аграрному секторі. Встановлено, що ефективне державне управління неможливе без налагодженої системи збирання і опрацювання інформації на всіх рівнях. Проблема інформаційного забезпечення є надзвичайно важливою і потребує створення комплексної програми дій, яка повинна об'єднати всі нормативні акти, прийняті до цього моменту та містити заходи їх реалізації.

**Ключові слова:** інформація, управління, державне регулювання, інфраструктура.